

ویژگی‌های شخصیتی و جمعیت‌شناختی زندانیان دارای اختلال شخصیتی پسیکوپات در مقایسه با زندانیان عادی در گروهی از زندانیان شهرستان تهران

داود قادری^۱، احمد برجلی^۲، هادی بهرامی^۳، فرامرز سهرابی^۴

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

^۲ دانشیار روانشناسی بالینی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

^۳ استاد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

^۴ استادیار روانشناسی بالینی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: بیشتر تحقیقات انجام شده در زمینه پسیکوپاتی، بین زندانیان کشورهای غربی بوده است، و اینکه آیا این نتایج نیز قابلیت کاربرد در سایر بافت‌ها را دارد، هنوز مشخص نیست. مطالعه حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های شخصیتی و جمعیت‌شناختی زندانیان دارای اختلال شخصیتی پسیکوپات در مقایسه با زندانیان عادی در گروهی از زندانیان شهرستان تهران صورت گرفت.

روش بررسی: این مطالعه به روش توصیفی انجام شد، و نمونه‌ها به تعداد ۲۰۲ نفر از بین زندانیان شهر ری تهران به شیوه نمونه در دسترس انتخاب شدند. تمامی آزمودنی‌ها سیاهه سرنشده اختلال شخصیتی پسیکوپاتیک Hare (PCL-SV) و فرم کوتاه پرسشنامه پنج صفت بزرگ شخصیتی McCrae و Costa (NEO-FFI) را تکمیل کردند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تی برای گروه‌های مستقل، تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در این بررسی میزان شیوع پسیکوپاتی در بین این گروه از زندانیان ۱۰/۸۹ گزارش شد. تحلیل نتایج به وسیله آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تی در گروه‌های مستقل، نمایانگر ارتباط مثبت معنی‌دار بین پسیکوپاتی و برون‌گرایی ($p=/.1$) و ارتباط منفی معنی‌دار بین پسیکوپاتی و گشودگی ($p=/.5$)، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی ($p=/.1$) بود. بین پسیکوپاتی و روان‌رنجورخویی رابطه‌ای یافت نشد. همچنین نتایج نشان داد زندانیان پسیکوپات در مقایسه با سایر زندانیان برون‌گراتر و روان‌رنجورخوترند و از گشودگی، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی کمتری برخوردار می‌باشند.

نتیجه‌گیری: طبق نتایج این پژوهش، اختلال پسیکوپاتی با پنج عامل بزرگ شخصیتی رابطه دارد. لذا مطالعات بیشتر در حوزه متغیرهای بررسی شده می‌تواند فراهم‌کننده اطلاعات بیشتری در این زمینه باشد.

کلیدواژه‌ها: اختلال شخصیتی ضد اجتماعی؛ پسیکوپاتی؛ زندانیان؛ اختلال شخصیتی.

نویسنده مسئول مکاتبات: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران؛

آدرس پست الکترونیکی: davod_ghaderi2000@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۲/۴

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۰/۱۲

مقدمه

اختلال به کار رفته، اما با آن متفاوت می‌باشد اختلال شخصیت ضد اجتماعی (Anti-Social Personality Disorder) است (۲،۱). در توصیف ملاک‌های Hare (سال ۲۰۰۳-۱۹۹۱)، یک شخص پسیکوپات با اختلال پسیکوپاتیک حتماً دارای رفتارهای

پسیکوپاتی یک اختلال شخصیتی است، و از جمله اختلالات شخصیتی دیگر که در راهنمای آماری و تشخیص اختلالات روانی (ویرایش چهارم) و در بسیاری از متون علمی مترادف این

نیمرخ وسیع از افراد دارای اختلال شخصیت پسیکوپاتی است که با برونگرایی بالا و روان‌رنجورخویی، گشودگی، توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی پایین در آنها مشخص می‌شود (۱۶). در تحقیق دیگری نشان داده شد پسیکوپاتی با توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی پایین مشخص می‌گردد (۱۷). مطابق با توصیف Miller و همکارانش (سال ۲۰۰۱)، پسیکوپات‌ها در کل با نمرات بالاتر در برخی مقیاس‌های روان‌رنجورخویی و برونگرایی و با نمرات پایین‌تر در مقیاس‌های توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی شناخته می‌شوند (۱۸). در فراتحلیلی مشخص گردید روان‌رنجورخویی ارتباط مثبت ضعیفی با پسیکوپاتی دارد، همچنین بین برونگرایی و گشودگی با پسیکوپاتی، روابط منفی و ضعیف است و توافق‌جویی و وظیفه‌شناسی نیز ارتباط منفی بالایی با پسیکوپاتی دارند (۱۹). در تحقیقی دیگر که در آن برای سنجش پسیکوپاتی علاوه بر ارزیابی مشاهده، از یک مقیاس خودسنجی نیز استفاده شده بود نتایج مشابهی به دست آمد (۲۰). مرور مطالعات در این زمینه نشان می‌دهد تحقیقات حوزه پسیکوپات مربوط به کشورهای غربی است و این پدیده مبهم است که آیا نتایج یافته‌های انجام‌شده در این حوزه به بافت‌های دیگر قابل تعمیم است یا نه. از موارد دیگر، جمعیت رو به افزایش زندانیان در آسیا می‌باشد (۲۱، ۲۲). یک پژوهش مروری در مورد میزان تحقیقات انجام‌شده درباره زندانیان در کشورهای غیرغربی نشان داد تعداد این مطالعات انگشت‌شمار بوده است (۲۱). با توجه به این موارد، مطالعه حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های شخصیتی و جمعیت‌شناختی زندانیان دارای اختلال شخصیتی پسیکوپات در مقایسه با زندانیان عادی در گروهی از زندانیان شهرستان تهران صورت گرفت.

روش بررسی

این مطالعه به صورت توصیفی روی زندانیان مرد شهر ری تهران در سال ۱۳۸۹ انجام شد. در این تحقیق به دلیل استفاده از ابزار سیاهه سرندشده جهت سنجش پسیکوپاتی در بین جمعیت‌های روانپزشکی و قانونی از جمله زندانیان، این جامعه انتخاب گردید (۲۲، ۲۳). از جامعه مورد نظر تعداد ۲۰۲ نفر با شرایط سواد خواندن و نوشتن، نداشتن سابقه بیماری‌های روانپزشکی و یا

ضد اجتماعی است، ولی یک فرد با تشخیص اختلال شخصیت ضد اجتماعی لزوماً پسیکوپات نیست (۴، ۳). در توصیف Cleckley (سال ۱۹۸۸)، از افراد پسیکوپات بر خلاف توصیف راهنمای آماری و تشخیصی اختلالات روانی از اختلال شخصیت ضد اجتماعی که تأکید اصلی آن بر رفتار قابل مشاهده است افکار و احساسات، بیشتر در کانون توجه این توصیف قرار دارند (۵). علاوه بر این، نبود احساس پشیمانی و ویژگی بارز پسیکوپاتی تنها یکی از ملاک‌های راهنمای آماری و تشخیص اختلالات روانی برای تشخیص اختلال شخصیت ضد اجتماعی است و برای تشخیص‌گذاری ضروری نیست (۶). پسیکوپاتی اولین اختلال شخصیتی شناخته‌شده در روانپزشکی بوده که تاریخچه بالینی طولانی دارد (۶). میزان شیوع این اختلال در جمعیت عادی نادر است (حدود ۱٪)، اما شیوع این اختلال در بین جمعیت‌های بیماران روانپزشکی و زندانیان بیشتر بوده و در طیف ۷۳-۳٪ قرار می‌گیرد (۲). پسیکوپاتی یک اختلال شخصیتی متداعی شده با مشکلات رفتاری و اجتماعی متعدد است (۷، ۶)، که پیش‌آگهی قابل انتظار ضعیفی در بین اختلالات شخصیتی دارد (۳). پسیکوپات‌ها در کل با عباراتی همچون نداشتن احساس گناه، پشیمانی، روابط طولانی‌مدت با دیگران و سطوح بالای تکانشوری توصیف می‌شوند (۸). Cleckley (سال ۱۹۸۸) برای اولین بار افراد پسیکوپات را ظاهراً عاقل، باهوش، با کفایت؛ اما به‌طور آشکاری بیمار توصیف کرد (۵). کارهای کلاسیک Cleckley، ترغیب‌کننده محققان دیگر در این حوزه شد. Hare (سال ۲۰۰۳-۱۹۹۱) بعد از مطالعات زمینه‌ای فراوان، در نهایت ۲۰ ویژگی شخصیتی را به افراد پسیکوپات نسبت داد که به‌عنوان ابزاری برای سنجش پسیکوپاتی قرار داده شد (۴، ۳). اخیراً چندین محقق اظهار داشته‌اند پسیکوپاتی می‌تواند به وسیله یک الگوی جامع، صفات شخصیتی قابل درک باشد (۷، ۹، ۱۰، ۱۱)، که الگوی پنج‌عامل بزرگ شخصیتی یکی از آن الگوهای جامع است (۱۲). الگوی پنج‌عاملی شخصیت، ریشه در رویکرد زبانی دارد و مدعی است همه صفات شخصیتی که برای توصیف عملکرد شخصیتی خودمان و دیگران حایز اهمیت است در زبان رمزگردانی می‌شوند (۱۳-۱۵). Harpur و همکارانش (سال ۲۰۰۲) براساس تحقیقات خود ادعا کردند پنج عامل بزرگ شخصیتی، فراهم‌کننده یک

McCrae (سال ۱۹۹۲) ساخته شده است و براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق نمره‌گذاری می‌شود (۲۴). برونگرایی افرادی را توصیف می‌کند که فعال، جرأت‌مند، پرانرژی، مشتاق، خونگرم و پرحرف‌اند، بُعد روان‌رنجورخوبی قابلیت سازگاری یا ثبات عاطفی در مقابل ناسازگاری را مورد کنکاش قرار می‌دهد، توافق‌جویی با صفاتی همچون همکاری، گذشت، مهربانی، همدردی، خوش‌مشربی و اعتماد مشخص می‌شود. بُعد وظیفه‌شناسی نیز شامل: قدرت طرح‌ریزی خیلی فعال، سازماندهی، و انجام وظایف محوله به نحو احسن می‌باشد و بُعد گشودگی به وسیله صفاتی همچون هوش، اعمال خلاف عرف، تخیل، کنجکاوی و خلاقیت توصیف می‌گردد (۱۷). ضرایب پایایی بازآزمایی آن به فاصله ۳ ماه بین ۸۳-۷۵٪، همچنین ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ توسط سازندگان آن برای این مقیاس به دست آمده است (۱۷، ۱۳). Garosi Farshi (سال ۲۰۰۱) نیز ضرایب همسانی درون را برای هر یک از عوامل روان‌رنجورخوبی، برونگرایی، گشودگی، مقبولیت و وظیفه‌شناسی به ترتیب برابر: ۰/۸۶، ۰/۷۲، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ گزارش نمود (۲۵). ضریب آلفای کرونباخ برای ماده‌های فوق در مطالعه حاضر با ۰/۸۷، ۰/۶۹، ۰/۴۸، ۰/۶۱، ۰/۸۴ برابر بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تی برای گروه‌های مستقل و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۷ صورت گرفت.

یافته‌ها

در این مطالعه، میانگین و انحراف استاندارد سن آزمودنی‌ها به ترتیب ۴۸ سال و ۸/۱۴ در دامنه ۵۴-۳۸ سال قرار داشت. میانگین مدت حبس ۱/۶ ماه بود. ۴۲/۴۲٪ آزمون‌ها دارای مدرک سیکل، ۸/۱۶٪ دیپلم، ۸۴٪ لیسانس و ۴۸/۴۲٪ آنها نیز ۵ کلاس سواد داشتند. ۳۴/۱۶٪ از آزمودنی‌ها دارای ۵ فرزند و بیشتر، ۵۷/۱۴٪ بین ۳-۵ فرزند و ۸٪ دارای کمتر از ۳ فرزند بودند. از نمونه مورد بررسی ۵۴٪ به علت جرایم مربوط به مواد مخدر، ۲۱٪ به علت جرایم غیرجنایی، ۱۱٪ به دلیل جرایم جنایی، ۱۳٪ به دلیل جرایم مالی و ۴٪ نیز به علت اعمال غیراخلاقی در زندان به سر می‌بردند. جدول شماره ۱، داده‌های توصیفی آزمودنی‌ها را در تمامی ابعاد ویژگی‌های شخصیت و اختلال شخصیت پسیکوپاتی نشان می‌دهد.

بیماری‌های جسمی خاص، عدم سوء‌مصرف مواد مخدر و یا قرص‌های روانگردان در گذشته و حال، به صورت نمونه در دسترس انتخاب شدند. لازم به ذکر است که قبل از اجرای پرسشنامه‌ها، تمامی اعضای نمونه مورد بررسی در جریان روند کار و اهداف مطالعه قرار گرفتند و برای شرکت یا عدم شرکت در مطالعه آزادی کامل داشتند. همچنین با توجه به اینکه ذکر نام در پرسشنامه‌های اجرا شده لازم نبود، اعضای نمونه از محفوظ بودن اسامی خود اطمینان حاصل کردند. علاوه بر جمع‌آوری اطلاعات جمعیت‌شناختی از جمله سن، مدت حبس، سطح تحصیلات، تعداد فرزندان و نوع جرم، تمامی آزمودنی‌ها سیاهه سرنده‌شده پسیکوپاتی Hare (PCL-SV) و پرسشنامه نئوفرم کوتاه (NEO-FFI) را تکمیل کردند. سیاهه سرنده‌شده پسیکوپاتی Hare، یک مقیاس ۱۲ پرسشی است که از سیاهه ویرایش شده پسیکوپاتی Hare به دست آمده است (۴، ۳). هر ۱۲ ماده با نمرات از ۰-۲ نمره‌گذاری می‌شوند، بنابراین نمرات در پیوستار ۰-۲۴ قرار می‌گیرند. این مقیاس از دو عامل تشکیل شده است عامل اول نشانگان بین فردی و عاطفی پسیکوپاتی و عامل دوم شدت انحراف اجتماعی و سبک زندگی غیراجتماعی را می‌سنجد. بدین ترتیب نمرات هر عامل در پیوستار ۰-۱۲ قرار می‌گیرد. این مقیاس نقطه برش دارد و نقطه برش این مقیاس ۱۸ می‌باشد؛ بدین معنی که به هر آزمودنی با نمره بالاتر از ۱۸، برچسب پسیکوپاتی زده می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس برای مردان ۸۳٪ بوده که نشان‌دهنده ثبات درونی خوب است. پایایی ارزیابی‌ها نیز ۰/۷۷٪ گزارش شده است. همچنین ضریب درون طبقه‌ای ۰/۷۶٪ می‌باشد (۲۲). در مطالعه حاضر، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱٪ برای این مقیاس به دست آمد. ذکر این نکته ضروری است که از این ابزار فقط یک‌بار در ایران و در کار با زندانیان زندان قصر استفاده شده است (۲۲). همچنین لازم به ذکر است که این سیاهه برای ارزیابی پسیکوپاتی در متخلفان نیز به کار می‌رود (۲، ۲۲، ۲۳).

برای سنجش پنج عامل بزرگ شخصیتی از پرسشنامه نئوفرم کوتاه (NEO-FFI) استفاده شد. این پرسشنامه در واقع کوتاه‌شده پرسشنامه ۲۴۰ ماده‌ای (NEO-PIR) است، که شامل ۶۰ ماده بوده و برای ارزیابی پنج عامل بزرگ شخصیتی (روان‌رنجورخوبی، برونگرایی، گشودگی، مقبولیت و وظیفه‌شناسی) توسط Costa و

در جدول شماره ۲، همبستگی بین پنج عامل بزرگ شخصیت و دو عامل شخصیت پسیکوپاتیک نشان داده شده است. همبستگی بین روان رنجورخویی و ابعاد شخصیت پسیکوپاتیک معنی دار نبود. همبستگی بین برونگرایی با ابعاد شخصیت پسیکوپاتیک مثبت و معنی دار گزارش شد. بین وظیفه‌شناسی و توافق جویی با ابعاد شخصیت پسیکوپاتیک، همبستگی منفی و معنی داری وجود داشت. همچنین همبستگی بین گشودگی و ابعاد شخصیت پسیکوپاتیک نیز منفی و معنی دار بود.

جدول شماره ۱: میانگین و انحراف استاندارد آزمودنی‌ها در پنج عامل

ابعاد مورد بررسی	آمار	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
روان رنجورخویی	۲۰۲	۲۲/۶۴	۴/۳۵	
برونگرایی	۲۰۲	۲۶/۸۲	۶/۴۴	
گشودگی	۲۰۲	۱۹/۶۴	۵/۰۵	
وظیفه‌شناسی	۲۰۲	۱۷/۲۱	۶/۵۵	
توافق جویی	۲۰۲	۲۰/۱۶	۴/۱۸	
عامل اول (نشانه‌ها بین فردی و عاطفی)	۲۰۲	۶/۳۲	۳/۲۸	
عامل دوم (شدت انحراف اجتماعی و سبک زندگی غیر اجتماعی)	۲۰۲	۵/۰۴	۳/۲۶	

جدول شماره ۲: ضرایب همبستگی بین پنج عامل بزرگ شخصیتی و دو عامل اختلال شخصیتی پسیکوپاتیک

دو عامل پسیکوپاتیک	پنج عامل بزرگ شخصیتی	برونگرایی	روان رنجورخویی	توافق جویی	گشودگی	وظیفه‌شناسی
عامل اول (نشانه‌ها بین فردی و عاطفی)	٪۷۳۸**	٪۰۹۲	٪۰۹۶**	٪۰۹۲*	٪۰۸۹۲**	
عامل دوم (شدت انحراف اجتماعی و سبک زندگی غیر اجتماعی)	٪۹۶۰**	٪۱۰۱	٪۰۹۵۶**	٪۰۹۵۶**	٪۰۹۲۱**	

معنی دار در سطح * $p < 0.05$ معنی دار در سطح ** $p < 0.01$

است. همچنین نمرات دو عامل اختلال شخصیتی پسیکوپاتیک با یک نمره کلی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از این تحلیل نشان داد نمرات پسیکوپاتی به وسیله ابعاد برونگرایی، توافق جویی و وظیفه‌شناسی قابل پیش‌بینی است.

در جدول شماره ۳، اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون مربوط به متغیرهای مورد بررسی ارائه شده است. با توجه به اینکه در این بررسی بین عوامل شخصیت پسیکوپاتیک و بُعد روان رنجورخویی رابطه‌ای به دست نیامد، لذا این بُعد در این تحلیل آورده نشده

جدول شماره ۳: اطلاعات مربوط به ضرایب رگرسیون متغیرهای مورد بررسی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	B	خطای استاندارد	ضریب	T مقدار	سطح معنی‌داری
پسیکوپاتیک	برونگرایی	۲/۴۶۴	٪۵۹۱	٪۶۸۱	۴/۱۶۸	۰/۰۰۱
پسیکوپاتیک	توافق جویی	-۴/۱۱۸	٪۲۱۸	-۱/۰۱۴	-۱۸/۹۱۵	۰/۰۰۰
پسیکوپاتیک	گشودگی	-٪۲۷	٪۱۶۰	-٪۰۷	-٪۱۶۷	٪۸۶۸
پسیکوپاتیک	وظیفه‌شناسی	-۲/۵۶۴	٪۱۰۳	-٪۰۹۷۴	-۲۴/۸۲۳	۰/۰۰۰

برونگرتر و روان رنجورخوترند. همچنین مشاهده گردید صفات توافق جویی، وظیفه‌شناسی و گشودگی در زندانیان پسیکوپات در مقایسه با زندانیان غیر پسیکوپات کمتر می‌باشد (جدول شماره ۴).

همچنین تعداد ۲۱ نفر (حدود ۱۰٪) از نمونه مورد بررسی براساس سیاهه، هیرپسیکوپات بودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله آزمون تی استودنت برای گروه‌های مستقل مشخص ساخت که زندانیان پسیکوپات در مقایسه با زندانیان غیر پسیکوپات به‌طور معنی داری

جدول شماره ۴: مقایسه پنج صفت بزرگ شخصیتی در زندانیان پسیکوپات و غیرپسیکوپات

ابعاد مورد بررسی	آمار	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار T	سطح معنی داری
روان‌رنجور خوبی	پسیکوپات	۲۴/۴۹	۴/۱۸	۳/۶۶۹	۰/۰۲۵
	غیرپسیکوپات	۲۰/۷۸	۴/۵۱		
برونگرایی	پسیکوپات	۳۰/۳۵	۵/۵۰	۴/۸۵۵	۰/۰۰۳
	غیرپسیکوپات	۲۳/۲۸	۷/۰۱		
گشودگی	پسیکوپات	۱۸/۲۹	۵/۲۰	۲/۴۳۰	۰/۴۲۳
	غیرپسیکوپات	۲۰/۹۸	۴/۸۶		
وظیفه‌شناسی	پسیکوپات	۱۳/۲۸	۴/۱۶	۴/۱۴۰	۰/۰۰۳
	غیرپسیکوپات	۲۱/۱۵	۸/۷۸		
توافق جویی	پسیکوپات	۱۴/۱۹	۴/۳۲	۱۲/۲۳۲	۰/۰۰۰
	غیرپسیکوپات	۲۶/۱۵	۴/۳۳		

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد میزان شیوع پسیکوپاتی در نمونه مورد بررسی، ۱۰/۸۹٪ بوده است که در مقایسه، این میزان بیشتر از شیوع اختلال در زندانیان ولزی و انگلیسی می‌باشد (۲)، همچنین کمتر از میزانی است که اسدی و همکارانش در مطالعه روی زندانیان ایرانی زندان قصر گزارش کردند (۲۲). البته همان‌طور که در قسمت مقدمه اشاره گردید در مطالعات گوناگون شیوع این اختلال در دامنه ۷۳-۳٪ قرار دارد (۲). تنوع بافت‌های مورد بررسی و استفاده از ابزارهای مختلف برای سنجش پسیکوپاتی تا حدی می‌تواند تبیین‌کننده این نتایج باشد.

نتایج تحقیق حاضر بیانگر رابطه بین ۴ بُعد از ۵ بُعد بزرگ شخصیتی با عوامل اختلال شخصیت پسیکوپاتیک است. بر این اساس عوامل اختلال شخصیت پسیکوپاتیک؛ یعنی نشانگان بین فردی و عاطفی، شدت انحراف اجتماعی و سبک زندگی غیراجتماعی با عامل برونگرایی رابطه مثبت و معنی‌دار و با ابعاد توافق جویی، وظیفه‌شناسی و گشودگی رابطه منفی معنی‌داری داشته است. همچنین تحلیل نتایج براساس آزمون تی برای گروه‌های مستقل مشخص نمود زندانیان پسیکوپات در مقایسه با زندانیان غیرپسیکوپات برونگرتر و روان‌رنجورترند و از گشودگی، وظیفه‌شناسی و توافق جویی کمتری برخوردارند. نتایج تحقیق حاضر با برخی داده‌های به دست آمده از سایر مطالعات این حوزه همخوان بوده و با برخی دیگر از نتایج همخوانی ندارد. در مجموع، نتایج حاصل از تحقیق حاضر این مطلب را که بین پنج عامل بزرگ شخصیتی و اختلال شخصیت پسیکوپاتیک بجز در عامل روان‌رنجور خوبی رابطه وجود دارد، تأیید می‌کند (۱۹-۱۶).

برخلاف نتایج برخی از تحقیقات که بین اختلال شخصیت پسیکوپاتیک و روان‌رنجور خوبی، رابطه منفی (۱۶)، یا مثبت (۱۸) را گزارش کرده‌اند. در تحقیق حاضر بین اختلال شخصیت پسیکوپاتیک و عامل روان‌رنجور خوبی رابطه‌ای وجود نداشت. البته یافته‌های مطالعه حاضر در این مورد با نتایج پژوهش دیگری در این حوزه همخوانی داشت (۱۷). انجام تحقیقات در بافت‌های مختلف تا حد زیادی می‌تواند پاسخ به چرایی این ابهام در نتیجه باشد. مورد دیگر این است که در برخی موارد با وجود ارتباط بین این دو متغیر، رابطه موجود ضعیف بوده است (۱۹). همچنین ذکر این نکته ضروری است که در توافق با اکثر تحقیقات این حوزه، زندانیان پسیکوپات در قیاس با سایر زندانیان روان‌رنجورترند (۱۶، ۱۷). براساس نتایج تحقیق حاضر، بین دو عامل اختلال شخصیت پسیکوپاتیک و عامل برونگرایی، رابطه مثبت و معنی‌دار بوده است. این نتایج با برخی از تحقیقات انجام شده در این حوزه همخوانی داشته (۱۶، ۱۷)، و با نتایج برخی دیگر از تحقیقات همسو نمی‌باشد (۱۹، ۲۰). همچنین ذکر این نکته ضروری است که در توافق با اکثر تحقیقات این حوزه زندانیان پسیکوپات در قیاس با سایر زندانیان برونگرترند. نکته‌ای که در اینجا می‌توان به آن اشاره نمود این است که وجود رابطه مثبت بین برونگرایی و اختلال شخصیت پسیکوپاتیک بیشتر با توصیف‌های Cleckley و Hare از افراد دارای این اختلال، هماهنگ است. بر این اساس وجود برخی از صفات شخصیتی در این افراد از جمله چرب‌زبانی و جذابیت سطحی نیز می‌تواند گویای این مطلب باشد (۵-۴). همچنین وجود روابط منفی ضعیف بین برونگرایی و اختلال شخصیت پسیکوپاتیک در برخی از تحقیقات نیز تا حدی

هستند، همچنان که Hare بدان اشاره می کند (۶)، توجه این افراد به دیگران فقط به خاطر استفاده آنان به عنوان ابزار و اشیایی در جهت رسیدن به اهداف خودشان است.

اگرچه در مجموع، بین عامل گشودگی و پسیکوپاتی در زندانیان رابطه معنی داری مشاهده نشد، ولی مشخص گردید زندانیان پسیکوپات در مقایسه با زندانیان غیرپسیکوپات از گشودگی کمتری برخوردارند. در مقایسه با سایر تحقیقات انجام شده در این حوزه باید گفت یافته‌های تحقیق حاضر تقریباً با نتایج بیشتر مطالعات همخوانی دارد (۲۰، ۲۱). افراد دارای اختلال شخصیت پسیکوپاتیک به علت دارا بودن صفاتی همچون بی عاطفگی، نکانشوری، و عاطفه سطحی از مقبولیت و گشودگی پایینی برخوردارند (۱۶، ۲۰). به طور خلاصه و با هدف ترسیم یک نیمرخ شخصیتی از افراد پسیکوپات می توان به این نتیجه رسید که این افراد با برونگرایی بالا؛ یعنی داشتن صفاتی همچون جرأت طلبی، پرانرژی بودن و حضور در اجتماعات. روان رنجورخویی بالا؛ یعنی صفاتی همچون تمایل فرد به تجربه اضطراب، تنش، ترحم جویی، خصومت و برانگیختگی. توافق جویی پایین؛ یعنی عدم تمایل فردی به بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی. وظیفه شناسی پایین؛ یعنی نامنظم بودن، نامطمئن بودن، عدم خودنظم بخشی و غیرمنطقی بودن. گشودگی پایین؛ یعنی عدم کنجکاوی، غیرمنطق بودن، و نداشتن علاقه به هنر و هنرمندی مشخص می شوند. مهم ترین محدودیت تحقیق حاضر، وجود محدودیت برای انتخاب نمونه به شیوه تصادفی ساده بود که متأسفانه این امکان با وجود تلاش های فراوان مقدور نشد.

انجام تحقیقات بیشتر در این زمینه می تواند از نتایج حاصل در این حوزه ابهام زدایی کند. علاوه بر این، کاربرد این نتایج در سایر حوزه های تحقیقی نیز می تواند راهگشایی برای شناخت بیشتر متغیرهای مهم در این زمینه باشد.

نتیجه گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان داد بین پنج عامل بزرگ شخصیتی و اختلال شخصیتی پسیکوپاتی رابطه وجود دارد که می توان از طریق این پنج عامل عمده به ترسیم نیمرخ زندانیان دارای اختلال شخصیتی پسیکوپاتی پرداخت، همچنین نتایج تحلیل رگرسیون مشخص ساخت این نیمرخ در مورد سه عامل از پنج عامل بزرگ

تأیید کننده این مطلب بوده است (۱۹، ۲۰). همان طور که در قسمت های قبلی اشاره گردید برونگرایی با صفاتی همچون فعال، جرأت مند، پرانرژی، مشتاق، خونگرم و پرحرف بودن مشخص می شود و بودن این ویژگی ها در افراد دارای اختلال شخصیت پسیکوپات، آنها را برای دیگران جذاب و خواستنی می کند، و این یکی از دلایلی است که محققان معتقدند باعث می شود دیگران در دام این افراد که با انواع جرم نیز رابطه دارند (۵، ۶)، بیفتند (۷). نتایج مطالعه حاضر در مورد وجود رابطه منفی بین وظیفه شناسی و عوامل اختلال شخصیت پسیکوپاتیک، همچنین وظیفه شناسی پایین تر در زندانیان پسیکوپات، تقریباً با نتایج تمامی تحقیقات به عمل آمده در این حوزه همسو است (۲۰-۱۶). از طرفی، این نتایج با توصیف Hare از افراد دارای شخصیت پسیکوپاتیک که با صفاتی همچون ناتوانی در پذیرش مسئولیت اعمال خود، تخلف در رهایی مشروط و عدم مسئولیت پذیری مشخص می شوند نیز همسو می باشد. بُعد وظیفه شناسی با صفاتی همچون قدرت طرح ریزی خیلی فعال، سازماندهی، و انجام وظایف محوله به نحو احسن مشخص می گردد و اینکه افراد زندانی دارای اختلال شخصیت پسیکوپات دارای چنین خصیصه هایی نیستند تا حد زیادی نیز قابل پیش بینی و قابل توجه است؛ زیرا این می تواند ارزش پیش بینی بالایی را برای تشخیص این افراد و شناختن صفاتی که در آنها وجود دارد، همچنین هر دوی اینها نیز می تواند محققان را در شناختن مجرمان و زندانیان احتمالی آینده و پیشگیری های لازم در این مورد یاری دهند. وجود رابطه منفی بین توافق جویی و عامل شخصیت پسیکوپاتیک و توافق جویی پایین در زندانیان پسیکوپات نیز در راستای تحقیقات انجام شده در این حوزه می باشد (۱۹-۱۶). در واقع، نتایج این مطالعات نشان می دهد توافق جویی پایین از ویژگی های بارز افراد دارای اختلال شخصیت پسیکوپاتیک است. با توجه به اینکه این افراد با صفاتی همچون دست کاری کردن، بی عاطفگی، و سبک زندگی انگلی مشخص می شوند، این رابطه تا حد زیادی قابل انتظار است. در نهایت براساس نتایج تحقیق حاضر، رابطه بین عوامل شخصیت پسیکوپاتیک و گشودگی در سطح ۵٪ منفی است. بیشتر تحقیقات در زمینه بررسی رابطه بین این دو متغیر نیز به همین نتایج دست یافته اند (۱۶، ۱۹، ۲۰). در واقع، این نتیجه مشخص می سازد زندانیان پسیکوپات در مقایسه با سایر زندانیان از همکاری، گذشت، مهربانی، همدردی، خوش مشربی و اعتماد کمتری برخوردار

تشکر و قدردانی

از جناب آقای دکتر سید وحید شریعت که با در اختیار گذاشتن سبانه PCL-SV در انجام این مطالعه ما را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

شخصیتی قابل پیش‌بینی است. البته همسو بودن نتایج تحقیق حاضر با برخی مطالعات انجام‌شده در این زمینه و عدم همسویی این نتایج با برخی مطالعات دیگر، ضرورت انجام تحقیقات بیشتری را در این حوزه نشان می‌دهد.

References:

- Decuyper M, De Fruyt F, Buschman J. A Five-Factor Model Perspective on Psychopathy and Comorbid Axis-II Disorders in a Forensic-Psychiatric Sample. *Int J Law Psy* 2008;31(5):394-406.
- Coid J, Yang M, Ullrich S, Roberts A, Moran P, Bebbington P, Brugha T, Jenkins R, Farrell M, et al. Psychopathy among Prisoners in England and Wales. *Int J Law Psy* 2009;32(3):134-141.
- Hare RD. *The Hare Psychopathy Checklist-Revised*. Toronto: Multi-Health System; 1991.
- Hare RD. *Manual for the Revised Psychopathy Checklist*. 2nd ed. Toronto: Multi-Health System; 2003.
- Cleckley HM. *The Mask of Sanity: An Attempt to Clarify Some Issues About the So Called Psychopathic Personality*. 5th ed. St. Louis: Mosby; 1988.
- Cornell DJ, Warren J, Hawk G, Stafford E, Oram G, Pine D. Psychopathy in Instrumental and Reactive Violent Offenders. *J Consult and Clin Psychol* 1996;64(4):783-790.
- Hill CD, Neumann CS, Rogers R. Confirmatory Factor Analysis of the Psychopathy Checklist: Screening Version in Offenders With Axis I Disorders. *Psychol Assess* 2004;16(1):90-95.
- Joel Ta. The Inclusion of Antisocial Behavior in the Construct of Psychopathy: A Review of the Research. *Aggression Violent Behav* 2008;13(4):328-335.
- McCord W, McCord J. *The Psychopathy: An Essay on the Criminal Mind*. Oxford: Van Nostrand; 1964.
- Miller JD, Lynam D, Leakefeld C. Examining Antisocial Behavior Through the Lens of the Five Factor Model of Personality. *Aggressive Behavior* 2003;29:497-514.
- Miller JD, Lynam DR. Psychopathy and the Five-Factor Model of Personality: A Replication and Extension. *J Pers Assess* 2003;81(2):168-178.
- Widiger TA, Lynam DR. *Psychopathy from the Perspective the Five-Factor Model of Personality*. New York: Guilford Press; 1998.
- McCrae RR, Costa PT. *Personality in Adulthood*. New York: Guilford Press; 1990.
- John OP, Srivastava S. *The Big Five Trait Taxonomy: History Measurement and Theoretical Perspectives*. New York: Guilford; 1990.
- Ashton MC, Lee K. A Theoretical Basis for the Major Dimensions of Personality. *Euro J Per* 2001;15:327-353.
- Harpur TJ, Hart SD, Hare RD. Personality of the Psychopath. In: Costa PT, Widiger TA, Editors. 2nd ed. Washington, DC: American Psychological Association; 2002. p. 299-324.
- Lynam DR. Psychopathy from the Perspective of the Five-Factor Model of Personality. In: Costa PT, Widiger TA, Editors. *Personality Disorders and the Five-Factor Model of Personality*. 2nd ed. Washington, DC: American Psychological Association; 2002. p. 325-348.
- Miller JD, Lynam DR, Widiger TA, Leakefeld C. Personality Disorders as Extreme Variants of Common Personality Dimensions. Can the Five-Factor Model Adequately Represent Psychopathy? *J Pers* 2001;69(2):253-276.
- Samuel DB, Widiger TA. A Meta-Analytic Review of the Relationship between the Five-Factor Model and DSM-IV-TR Personality Disorders: A Facet Level Analysis. *Clin Psychol Rev* 2008;28(8):1326-1342.
- Jackson RL, Richards HJ. Psychopathy and the Five Factor Model: Self and Therapist Perceptions of Psychopathic Personality. *Pers Individ Differ* 2007;43:1711-1721.
- Fazel S, Danesh J. Serious Mental Disorder in 23000 Prisoners: A Systematic Review of 62 Surveys. *Lancet* 2002;359(9306):545-550.
- Assadi SM, Noroo Zian M, Pakravannejad M, Yahyazdeh O, AGhayan S, Dhariat SV, et al. Psychiatric Morbidity among Sentences Prisoners: Prevalence Study in Iran 2006. *Br J Psychiatry* 2006;188:159-164.
- Walsh Z, Kossman DS. Psychopathy and Violent Crime: A Prospective Study of the Influence of Socioeconomic Status and Ethnicity. *Law Hum Behav* 2007;31(2):209-229.
- Costa PT, McCrae RR. *Revised NEO Personality Inventory (NEO-PL-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO -FFI) Professional Manual*. Odessa: Psy Asst Resowces; 1992.
- Garosi Farshi MT. *The Modern Approach in Assessment of Personality*. Tabriz: The Danial and Jamehe Pajo Publication; 2001. [Text in Persian]